

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚਿੰਨ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardestimes.com
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ pardestimes

ਰਣਜੀਤ ਕੌਰਲਾ ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਮੈਨੋਜ਼ਿੰਗ ਐਡੀਟਰ

VOL- 16

No. 406

September 14, 2022

E-mail : info@pardestimes.com

Ph 510-938-7771, 510-516-3536

ਸ: ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਹੁਣ ਕਹੀਂ ਰਹੇ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ (ਸਤੰਬਰ 13, 2022)- ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਧਨਾਫ਼ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਰੁਥੇ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਰਤਨ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 13 ਸਤੰਬਰ 2022, ਇਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 83 ਕੁ ਸਾਲ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ 10, 1939 ਨੂੰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਖੁਰਦ 'ਚ ਮਾਤਾ ਅਮਰ ਕੌਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 1958 ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਆ ਵੱਸੇ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ 1962 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 14 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਤੇ 18 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ 1994 ਵਿਚ ਤੇ ਪਿਤਾ 2001 ਵਿਚ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸ. ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ "ਪੀਚ ਕਿੰਗ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀਚ (ਯਾਨਿ ਕੇ ਆਡੂ) ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ 1979 ਤੋਂ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ 43 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਸਾਂ ਹੀ 5000 ਦੇ ਲਾਗੇ-ਲਾਗੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜਕਲੁ ਉਹ ਸੰਗਤ ਲੱਖਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਜੋ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਰੋਂਕਾਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸੰਗਤ

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਨਨ, ਮੈਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ
ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

CELL 510-565-6667

Bhupinder Singh Padam

email: padambuilders@gmail.com

Licensed # 1019803

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

See me today and
get the discounts
and service you deserve

Gurbinder S Mavi

Insurance Lic# 0F22244

Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284

988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com
State farm mutual Automobile Insurance Company. State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

MK
Driving School
Union City
Student Driver
510-461-6541

ਡਰਾਈਂਗ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ, ਆਸਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ

Sukhi Kaur

sukhi@mkdrivingschool.net

www.mkdrivingschool.net

Allstate

You're in good hands.

Avninder Singh

Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501

Auto ~ Home ~ Life ~ Health ~ Business ~ Commercial

PH.(510) 441-7490

Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

Certified
Insurance
AgentGlobal
Greenਹੈਲਥ ਇੰਸ਼੍ਰੋਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587**Raj Budwal**

(Investment and Financial Advisor)

408-972-8000,

408-835-0202 (Cell)

Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਗਫ਼਼਼ੂਜ਼ੀ ਸਟੇਟ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ,

ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ

ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫ਼ਤਰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਫ਼ਤਰ

ਸੈਕਰਮੈਂਟ ਦਫ਼ਤਰ

ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਦਫ਼ਤਰ

4491 w. Shaw Ave #

300B

Near Costco

Fresno, CA 93722

phone 559-271-5511

ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ-11- ਲੰਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਦ੍ਰਿੜ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਈ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ

ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ-11 ਦੀ ਲੰਬੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬਿਟਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ, ਮਾਨਦਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਮਾਜ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਕੁਮਿਕਾ ਖੁਦ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚ

ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਗੱਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਐਲੇਗਜ਼ਾਡਰਾ ਮੇਰੀ ਵਿਡਸਰ ਦਾ ਜਨਮ 21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1926 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦੇ ਬਰਕਲੇ ਸਕੂਲੇਅਰ ਨੇਤੇ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਜੋਰਜ ਪੰਜਵੇਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ ਐਲਬਰਟ, ਡਿਊਕ ਆਫ ਯੋਰਕ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੀ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਬੌਵਸ-ਲਿਓਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ-11 ਦਾ ਲੰਬੀ ਰਾਜਸੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1930 ਵਿੱਚ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਮਾਰਗਰੇਟ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ

ਦੋਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਘਰ ਹੀ ਹੋਈ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਦਾਦਾ ਜੋਰਜ ਪੰਜਵੇਂ ਦੇ ਨੇਤੇ ਸੀ। 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਘੋੜਸਵਾਰੀ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ "ਪੇਂਡੂ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਪਾਲਤੂ ਕੱਤੇ ਹੋਣਾ।" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ। ਅਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਬਿਟਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਵਿਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬੱਚੀ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਗੁਣ ਹਨ।" ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਫਸਟ ਬਾਕਿਅਮ ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੈਸਲ ਗਰਲਜ਼ ਗਾਈਡਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਹਮਉਮਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਲ-ਮਿਲ ਸਕਣ।

ਵਧਦਾ ਤਣਾ

1936 ਵਿੱਚ ਜੋਰਜ ਪੰਜਵੇਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਡੇਵਿਡ ਨੇ ਐਡਵਰਡ ਅੰਡਵੇਂ ਵਜੋਂ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਮੰਨੀ ਦੀ ਦੋ ਵਾਰ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਵਾਲਿਸ ਸਿੰਪਸਨ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਚੁਨਣਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦਾ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਡਿਊਕ ਆਫ ਯੋਰਕ ਨੇ ਕਿੰਗ ਜੋਰਜ ਛੇਵੇਂ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਨੇ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਤੈਂਅ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ 'ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਦਭੂਤ ਰਹੀ' ਸੁਰਪ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਤਣਾ ਵਿਚਾਲੇ ਨਵੇਂ ਰਜ਼ੇ

ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਯੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦਾਂ ਬਹੁਤ ਸਨ। 1939 ਵਿੱਚ 13 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਂ ਨਾਲ ਡਾਰਮਾਈ ਦੇ ਰੋਇਲ ਨੇਵਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭੈਣ ਮਾਰਗਰੇਟ ਨਾਲ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਪੇਡ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਗਵਾਈ ਕੈਡੇਟ ਅਤੇ ਗਰੀਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿਸ ਫਿਲਿਪ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਅੱਕੜਾਂ

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਫਿਲਿਪ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਸੀ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਿਸ਼ੇ ਫਿਲਿਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਲ 1944 ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਪਿਸ਼ੇ ਫਿਲਿਪ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਗ ਗਈ ਸੀ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਜੰਗ ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਐਗਜ਼ਿਲਿਆਰੀ ਟੈਈਟੋਰੀਅਲ ਸਰਵਿਸ (ATS) ਜਾਇਏਨ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਅਤੇ ਲੋਰੀ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖੀ। ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਮਹਾਰਾਣੇ ਬਾਕਿਅਮ ਪੈਲੇਸ ਵਿੱਚ ਰਖਵਾਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਸਾਮਲ ਹੋਈ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ।" "ਮੈਨੂੰ ਯਦ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਪਾਈ ਨਿਧਤਕ ਵਾਈਟ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਪੁੰਮਦੇ ਫਿਰਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਇਹ ਪਲ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।" ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਸ਼ੇ ਫਿਲਿਪ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਰੁਕਵਾਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਕਿੰਗ ਜੋਰਜ ਅਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਿਲਿਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ

1952 ਵਿੱਚ ਫਿਲਿਪ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਮਨੁੰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਹਾਰਾਣਾ ਜੋਰਜ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਵਿਦਾ ਕਰਨ ਗਏ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਲੰਡਨ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ, ਪਰ ਰਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਉਸਰ ਵਿੱਚ ਗੁਜਰ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਚਾਨਕ ਆਈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਂਗ ਸੀ।"

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ

ਚੁਨ 1953 ਵਿੱਚ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਦਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਜੂਦ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਸ ਸਾਮਰਜ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਲਿਆਉਣ

ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ

ਇਸ ਜੋਤੇ ਦੀ ਇੱਛਾ 20 ਨਵੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੈਸਟਰਮਿਨਸਟਰ ਐਬੈਚ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਲਿਪ ਡਿਊਕ ਆਫ ਐਡਿਨਬਰਾ ਬਣ ਗਏ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਨੇਵੀ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰ ਵੱਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਟਾ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਵਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚਾਰਲਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1948 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅੱਲਾਦ ਐਨੀ ਸੀ, ਜੋ 1950 ਵਿੱਚ ਜਨਮੀ। ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਰਾਣਾ ਜੋਰਜ ਕਾਫ਼ੀ ਤਣਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇ, ਸਿਗਰਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਵਿਧਾਇਕ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਫਰਿਜਨੇ ਦੀ ਦਿਓਲ ਫੈਮਲੀ ਨੂੰ ਸਦਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮ ਨੇ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਰੋਸ਼ਨ ਲੋਟਸ ਤਹਿਤ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 7 ਤੋਂ 10 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 25-25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਈਤੀ ਦੇ ਸੀਬੀਐਸੀ ਦਾ ਥੋੜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਇ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ।

**ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੋਈ ਤਾਂ
ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ - ਭਾਜਪਾ**

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡੇਗਣ ਲਈ 'ਆਪਰੋਸ਼ਨ ਲੋਟਸ' ਤਹਿਤ 'ਅਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੇ-ਫਰੋਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾਇਆਂ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੋਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਮਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਹਿੱਤ ਲਈ ਲਾਏ ਗਏ ਠੋਸ ਫੈਸਿਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ 12,000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਝੂਠ ਦੀਆਂ ਬੈਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਔਖੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਾ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਗੋਗਰਾ-ਹੱਟਸਪ੍ਰਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਪਿੱਛੇ ਹੋਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਸੈਕਰਟ ਦੇ ਗੋਗਰਾ-ਹਾਟਸਪ੍ਰਿੰਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਟ-15 ਦੇ ਨੇਤੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਫ੍ਰੀਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਈਟ-15 ਤੋਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਏਅਨਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਪੰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਅਸਥਾਈ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਵੀ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਰਮਾਇਆਨ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਾਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2020 'ਚ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ 'ਚ ਦੋਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜੋਤ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦੋਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਗਲਵਾਨ ਘਾਟੀ, ਗਸਤ ਪ੍ਰਾਈਟ-15 ਨੇਤੇ ਗੋਗਰਾ-ਹੱਟਸਪ੍ਰਿੰਗ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਡੇਮਚੋਕ ਅਤੇ ਡੇਪਸਾਂਗ ਫੈਲ ਗਏ। ਦੋਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ 16ਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਭਵਨ 'ਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਭਰਤ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਤਸਵ

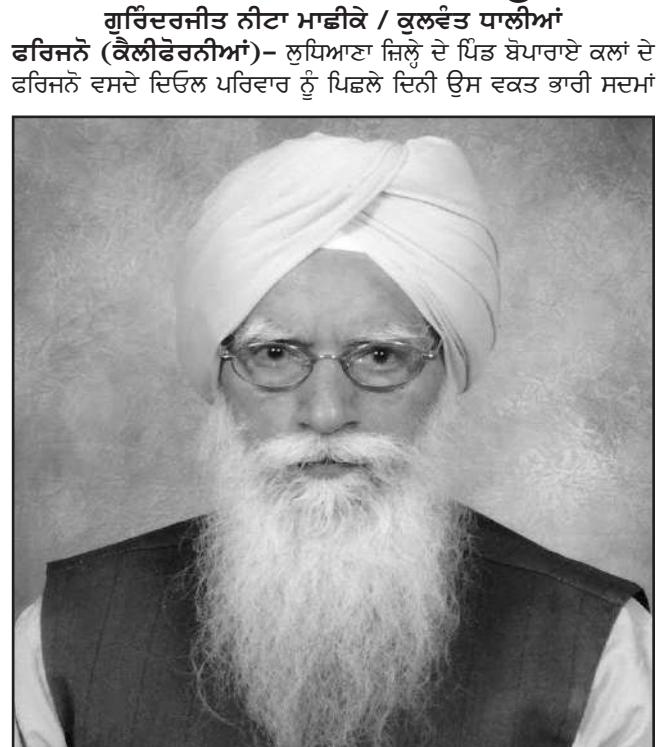

ਵਾਸਿੰਗਟਨ- ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ 75 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ 75 ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਮਹੋਤਸਵ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 14 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਗੀਂ ਮੌਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਭਵਨ (ਕੈਪੀਟਲ ਹਿੱਲ) ਵਿੱਚ 14 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ 75 ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਯੁਕਤ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ।

**ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ ਦਿਖ-
ਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ**

ਹੈ। ਅਸਵਨੀ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੀਮਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਇਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ ਵਿਚਾਲੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮੈਦਰੂਨੀ ਢੰਡੀ ਜੰਗ ਹੁਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਅਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪਈ ਫੁੱਟ ਕਰਨ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋਫਾਡ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਅਸਵਨੀ ਸਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਘਟਨ-ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੋਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਵਵ ਚੱਦਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਜਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਕਮੀਆਂ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਜ਼ਰੀਵਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝੂਠ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਅਪ' ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲੋਗ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਪੂ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, 99 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗਕੇ ਚੜਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫਰਿਜਨੇ ਵਿਖੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਛੇ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਵੱਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ 'ਚ ਬਚੋਂ ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ 40 ਸਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਿਓਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੋਚੇ ਵੀ ਬੋਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ, ਸਵ ਬਾਪੂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਕਸੇ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਦਿਓਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮਨ ਸਹਿਰ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸਖਸੀਅਤ ਬਿਲ ਨਿਝਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸਵਾ। ਬਾਪੂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਦੀ ਪੋਤੀ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਮਿਤੀ 15 ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਂਤ ਭਵਨ ਫਿਊਨਰਲ ਹੋ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ 8-10 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਰੋਤਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਖਬਰ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੱਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ਼ ਵੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ, ਵਿਕਾਸ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਬਕੇ ਧਰਨੇ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਥੈਰ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਦੋਸ਼ ਹਨ, ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਬਣੇ, ਇਸ ਦੇ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋਲ 117 ਵਿਚੋਂ 92 ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ 59 ਵਿਧਾਇਕ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 2 ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਆਪ ਦੇ 50 ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਤੋਤ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਤ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ ਫਿਲਹਾਲ ਕਿਉਂ ਲਵੇਗੀ, ਜਦਕਿ ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ 2 ਸਾਲ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਵਕਤ ਆਪਣੇ ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਮੌਡਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਗਠਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰੀਬ 22-23 ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਇਹ ਪਾਰਟੀ 10-15 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਜਿੱਤ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿੱਤਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਾਇਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਭਾਜਪਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇਂ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਝੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 2 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਟੋਕਰਾ ਭਰ ਕੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲਈ ਬੈਠੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਤੋਤ ਕੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਲਾਭ ਖੱਟਣ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਹੰਦਾਅ ਸਕਦੀ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Ranjit Kandola ,Managing Editor
email-Kandola@macloans.net

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਗ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵਿਚਾਲੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਹੁਟੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਬਾਗੀ ਰਾਣੀ', 'ਦਿ ਮਿਸਾਲਿਨਾ ਆਫ ਪੈਜਾਬ' ਅਤੇ 'ਦਿ ਕਵੀਨ ਮਦਰ' ਵਰਗੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਆਖਰੀ ਰਾਣੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕੁਝੀ ਤੋਂ ਉਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸਿੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਹਿੰਮਤਵਾਲੀ ਮਹਿਲਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ 1846 ਵਿਚ ਸਿੰਖਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿੰਖਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਟਿਸ ਕੈਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਭੜਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿਚ ਸਰਨ ਲਈ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਿਟਿਸ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ 9 ਸਾਲ ਮੁੰਡੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕੀ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਏ। 9 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸਾਈ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ 'ਬਲੈਕ ਪ੍ਰਿੰਸ' ਦੇ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ।

ਮਸ਼ਹੂਰ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਾਈਕਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ 'ਤੇ 'ਬਾਗੀ ਰਾਣੀ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੋ ਸੰਭਵ ਸੀ ਉਹ ਕੀਤਾ। ਮਾਈਕਲ ਸਿੰਘ ਮੁਤਾਬਕ, "ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੂਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਗੱਦੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਉਥੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ।" "ਮਹਾਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਗੱਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗ ਲਾਈ ਲੜੀ।"

ਪਿਆਰ ਭਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਬਿਟਿਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਚਿੱਠੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਨੂੰ 'ਬੀਬੀ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਪੱਤਰ
"ਬੀਬੀਜੀ,

ਮੈਂ ਅੱਜ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਉਹ ਕਾਪੀ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜਪਾਲ ਮੋਹਨ ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੰਗਾ ਕਿਨ੍ਹੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਵਾਸ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਹਲਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸਥਿਰਤਾ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇੰਗ੍ਲੈਂਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਾਲੇ ਤਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇੰਗ੍ਲੈਂਡ ਆਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਹੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਅੱਖ ਦੀ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਲਾਹੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ
ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ
ਤੁਹਾਡਾ ਸਭ

ਐਸਵਾਈਐਲ ਵਿਵਾਦ- ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਉਲਟਿਆ ਮਸਲਾ

ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਬਾਬਤ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ, 'ਪਾਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸੂਬੇ ਹੋਣ', ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਫਿਰ ਕੋਲੇ, ਲੋਹੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਾਣਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਅਸੂਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਸੂਲ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਤੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਕ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਖ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਤੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮੁਲਕ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਹਤਾ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹੁਣ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ 1990 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 90 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1979 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਣ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ 1976 ਵਿਚ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨੇ ਐਵਾਰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ-1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 78, 79 ਤੋਂ 80 ਤਹਿਤ ਵੰਡ ਕਰਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ, ਭਾਵ, 3.5 ਐਮਏਐਂਡ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੱਖ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੋਸ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੂਰੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਇਕ ਕੋਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਉਹ ਵੀ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ, ਫਰਵਰੀ 1978 ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੱਖ ਬਾਦਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਬੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੱਖ ਟੌੜ੍ਹਾ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ

ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੂਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਜਦੋਂ ਨੱਧ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ-1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 78, 79 ਤੋਂ 80 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਸਤਲੁਜ-ਯਮੁਨਾ ਨਹਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ 315 ਐਮਏਐਂਡ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 1947 ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ

ਇਹ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੱਝੌਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੂਰੂ ਕਰਵਾਈ ਜਿਹੜੀ 1990 ਵਿਚ ਰੋਕੀ ਗਈ। ਉਤੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਸਵਾਈਐਲ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਾਣੀ ਦੁਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਐਸਵਾਈਐਲ ਨਹਿਰ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਸਾਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ 2004 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਥੋਪੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮੱਝੌਤੇ

ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਰਥ-ਸਾਸਤਰ, ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਖੋਂ-ਪੱਧਰੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਮਾਮਲਾ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਕੁਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 1.88 ਐਮਏਐਂਡ ਪਾਣੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਜਿਦੋਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਣਾ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਨਾਜ਼ੂਕ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਤਣਾਅ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਮਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦਾ 9919 ਫੀਸਦੀ ਰਕਬੇ ਉਤੇ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਖ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਰਕਬਾ ਟਿੱਬਵੈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਹੋਣਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ 30 ਫੀਸਦੀ ਰਕਬੇ ਲਈ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆ ਵਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਾਸਾਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਾਸੀਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੱਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਮਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਵਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਤਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਹੰਦਾਇਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਹਿਰੀ ਸਿੰਜਾਈ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਟਿੱਬਵੈਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਲੀਅਤ ਦੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀਆਂ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆ ਵਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅੰਕੜਾਸਾਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਰਾਸੀਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 70 ਫੀਸਦੀ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੱਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਮਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚ

ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਮਹਿਲਾ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ

ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ 56ਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਮੈਰੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਟਰੱਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਫਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਨਕ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਉਹ

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੱਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਹੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਤੀਜੀ ਮਹਿਲਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਮੈਰੀ ਤੇ ਮਾਰਗੋਟ ਬੈਚਰ ਇਸ ਵੱਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਨਕ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਇਨੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਹਿਮ ਚੋਣ 'ਚ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਨੂੰ ਇਨੀ ਦੂਰ ਤਕ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 60,399 ਵੇਟਾਂ ਪਈਆਂ ਜੋ ਕੁੱਲ ਵੇਟਾਂ ਦਾ 4216 ਫੀਸਦੀ ਹਨ ਜਦਕਿ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਨੂੰ 5714 ਫੀਸਦੀ ਭਾਵ 81,326 ਵੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ

ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ 'ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਛੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਚਿੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।' ਦਰਸਾਵਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਰਾਜ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕੋਣੇ ਤਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬੋਹੁਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 181 ਸਾਲਾ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ (ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ) ਦਾ ਨਾਂ ਇੱਕੋ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਰਡ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਲਬਰਨ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਿਆ ਸੀ ਜੋ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 1835 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਅਗਸਤ 1841 ਤਕ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤਦ ਵਿਲੀਅਮ-ਚੌਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਰਾਣਾ ਸਨ। ਸਮੁੱਚਾ ਬਿਟੇਨ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋਰ ਪੀਡੇ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਕ ਹਾਲੀਆ ਟਵੀਟ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਇੰਡੀਆ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੀਵਨ-ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਲੋਕ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯੂਕੇ ਦੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਭਾਰਤੀਆਂ) ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਰਚ 2022 'ਚ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤ ਦੋਰੇ ਵੇਲੇ ਲਿਜ਼ ਟਰੱਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਖਿਆ ਬੇਤਰ 'ਚ ਉਹ ਹੁਣ ਰੂਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਧਾਏ ਕਿਉਂਕਿ

ਰੂਸ ਨੇ ਹੁਣ ਚੀਨ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਯਾਰੀ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਵਧਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਰੂਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਖਰੀਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਖੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅੰਸ ਮੈਸਿਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਇਸ ਵਾਰ 15 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਖੜੀਦੇ ਹਨ।

ਚੀਨ ਦੀ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕਸ਼ੁੱਟ ਹੋਣ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮੁਲਕ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸਪੀਕਰ ਨੈਸ਼ਨੀ ਪੈਲੋਸੀ ਦੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੋਰੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਲਾਵਰ ਤੰਤੀ ਮਸ਼ਕਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਚੀਨ-ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ 'ਤੇ ਹੁਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਾਡੀ ਸੰਗ ਦੇ ਖਦਿਜਿਆਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਦ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਥਿਤ ਫੌਜੀ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨੀ ਜੰਗੀ ਬੇਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਜਹਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਿਜਾਈਲਾਂ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨੀ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਚੀਰਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤਕ ਬੰਬਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਫ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸੈਨਿਕ ਹਸਲੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਗਨੀਮਤ ਰਹੀ ਕਿ ਚੀਨੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸੈਨਾ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਜਾਇਲ ਗ੍ਰਾਲਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਜਾਣਵੁੱਡ ਕੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਡਿੱਗੀ, ਵਰਨਾ ਇਹ 'ਅਭਿਆਸ' ਸੱਚਿਅਤ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਸ ਦਾਦਾਗਿਰੀ ਭਰੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਚੀਨੀ ਸੰਗ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਦੋਂ ਚੀਨੀ ਸੈਨਾ ਆਪਣੇ ਦਾਵਿਅਲਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਹਿਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਚੀਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਹ ਦੇਸ਼

ਇਸ ਲਈ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕਲੋ-ਇਕਲੋ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਂਝਾ ਮੇਰਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਚੀਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕੇ। ਫੌਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤਿਆਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਭਰੋਸਾ ਰਹਿਣਾ

ਖੇਤਰੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਤੋਂ ਪੀਡਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਸ ਲੋਕ ਕਥਾ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਿਤਾ ਆਪਣੀ ਇਕਲੀ-ਇਕਲੀ ਦਾਤਣ ਅਤੇ ਦਾਤਣਾਂ ਦੇ ਬੰਦਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਕਸ਼ੁੱਟ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤਾਕਤਵਰ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਵਾਡ ਵਰਗੇ ਦੰਦ ਰਹਿਤ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਏਸ਼ਿਆਈ ਨਾਟੋ ਵਰਗੇ ਫੌਜੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਚੀਨੀ ਤਾਨਾਸਾਹ ਸੀ ਜਿਨਹਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਬਾ ਛੇਤ ਸਕੇ। ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਤਾਇਵਾਨ ਉਤੇ ਚੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਥੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਜਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੌਤ ਰੀ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ, ਤਦ ਚੀਨ ਨੇ ਤਾਇਵਾਨ ਦੇ ਆਕਾਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਹਵਾਈ ਜਹਜ਼ ਉਡਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਵਰਗ ਤਾਇਵਾਨ ਜਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚੀਨ ਨੇ ਹੁਣ ਤਾਇ

ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ

2017 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਇਸ ਲਈ ਜੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵੇਟਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਆਦਾਤਰ ਕਰਜ਼ਈ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਯੂਪੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਜੋਰ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਟਾਂ ਬਣੇਰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਪਿਆ। ਉਝ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੱਖ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 2022 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੁਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਇਕ ਅੰਦਰੋਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦਾ 10 ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਜਿਹਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਲਿਆਣ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਖਰਚ ਘਟਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸਾਧਨ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤ ਲਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਮੁੱਚੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ।

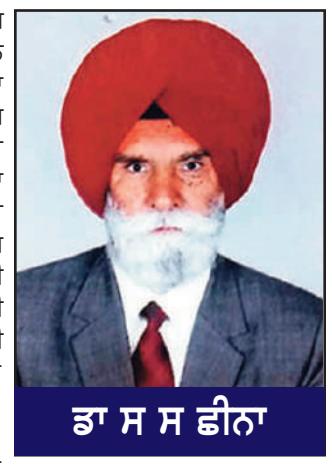
ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿਹੜੀ 3 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰਜ਼ਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਾ ਵੱਡਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਗਲਤ ਹੈ?

ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਉਤਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਤਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਉਹ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਹੀ ਕਰੇਗੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਸਾਵਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਬਹੁਤ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਗਈ। ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਪਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪੁੱਛ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਖੇਤੀ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ 214 ਫੀਸਦੀ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਸੋਂ 1716 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ 4 ਫੀਸਦੀ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਵਸੋਂ ਹੋਣ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਨਾਜ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਅਨਾਜ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ। ਦੁਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਗਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵੱਲ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ

ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕਿਸਾਨੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ 8 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਸ ਵੱਡੀ ਵਰਗ ਦੀ ਰਾਹਤ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕੋਈ ਗੈਰੀ ਰ - ਵਾਜ ਬਖਰਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਡਾ ਸ਼ਸ਼ਿਵਾਨਾ

ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰਫ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪੂੰਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਕ ਘਰਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿਚੋਂ ਸਾਲ ਵਿਚ 2 ਫੀਸਦੀ ਰਕਮ ਸੀਐਸਆਰ (ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੰਮੇਵਾਰੀ) ਦੀ ਮੱਦ ਅਧੀਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੈਰੀ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਸੀਐਸਆਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸਾਰਬਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਐਂਡੇਰੇਓ (ਖੁਰਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾ) ਵਰਲਡ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਆਦਿ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਖੇਤੀ ਬੇਤਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਆਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਬੱਲੇ ਦੱਬੇ ਉਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵੀ ਉਨੀਂ ਹੀ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਮੱਦ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹੀਂ 67 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਸਿਫ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਵਿੱਤੀ ਮੰਦਦਾਰ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ 7 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਫਾਰਡ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਉਂਝ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਾਂਹਿਂ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਿਆਨੀ ਆਪਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੁਧਾਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਗਈਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਵਸੋਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੋਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 14 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ 60 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਸਿਰਫ 14 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀ 40 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 86 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਵਸੋਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਗੈਰੀ-ਖੇਤੀ ਵਾਲੀ ਵਸੋਂ ਤੋਂ 4 ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਅਰਧ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਸੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਸਿਆਸੀ ਅਖਾਤੇ ਵਿਚ ਤੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਉਂਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੀ</p

ਮੋਦੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਕੀਆਂ ਬੇਵੱਸ ਕਿਉਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਇਕਜੱਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਨਿਤਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਕ ਹੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਗਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ 50 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸੁੰਗਤ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਨਿਤਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀਪੁਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਆਖਰ ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਖੁਦ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਨਾਤਾ ਤੇਡ ਕੇ ਮਹਾਗਨੀ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਨਿਤਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਦ ਤੋਂ ਮਹਾਗਨੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਤੇ ਸਮਰਥਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਵਾਜਬ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੱਸਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਰਹੀਆਂ। ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਕਾਤ ਕਰਨ ਪਟਨਾ ਗਏ ਤੇਲਗੁਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇ ਚੰਦਰਸੇਖਰ ਰਾਓ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਕਰਨ 'ਚ ਕੁਝ ਜਿਜਕ ਵਿਖਾਈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਰਚਾ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਜੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿਮ 'ਚ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਸਾਰ ਘੱਟ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲ 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਦੇਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਅੰਖਾਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਏਕਤਾ ਦੀ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੇਗੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਕ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਇਹੋ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਕਜੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ, ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਾਕਾਮ ਹੀ ਰੱਖਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਏਕੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਕਮੱਤ ਹੋਣ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਾਝਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਿੰਚ ਸਕੇ।

ਹਾਲੇ ਤਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ 'ਮੌਦੀ ਹਟਾਓ' ਦਾ ਨਾਅਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਈਦੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਜੱਟ ਦੇ ਸਾਧ ਹੋਣ ਰਿੱਛੇ ਇਹ ਹੈ ਕਹਾਣੀ

ਅਸੀਂ ਆਮ ਹੀ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈਦੇ 'ਚ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੱਟ/ਕਿਸਾਨ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਸਾਧ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਾਧ ਸ਼ਬਦ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਵਿਹਲਤ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਗੱਲ ਕਿਰਤੀ

ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡੱਡੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਮੀਂਹਾਂ ਨਾ ਹਟਦਾ। ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਬਾਲਣ ਵੀ ਸਿੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਜਲਬਲ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੀਆਂ ਢੱਡੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਹਰਾ ਚਾਰਾ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਦਾਂ 'ਚ ਲਿੰਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਖੜ੍ਹੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਫੌਜੀ

ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ। ਫਸਲ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਉਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਧਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਸੁੰਨ ਪੱਸਰ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕੋਈ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿੰਦਾ। ਸੁਆਈਆਂ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਭਾਈਦੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜੱਟ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਦੀ ਤਥੇਸਿਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, 'ਭਾਈਦੇ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਗਿਆ।' ਉਹ

ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫਸਲ ਮਰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜੱਟ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਝਾੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦੇ। ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਗੁਆਰ, ਜਵਾਰ, ਕਪਾਹ, ਕਮਾਦ ਆਦਿ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਕਣਕ, ਜੌਂ, ਸਰੋਂ, ਤੋੜੀਆਂ, ਛੋਲੇ ਆਦਿ ਫਸਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੱਟ ਦਿਨ ਭਰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਸਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਜੱਟ/ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਾਧ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਭੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਜੱਟ ਦੇ ਸਾਧ ਬਣਨ ਦਾ ਅਖਾਣ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਕ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੱਟ/ਕਿਸਾਨ ਕੰਮ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸਾਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਚੰਗਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਚੰਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫਸਲ ਮਰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਜੱਟ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਝਾੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦੇ। ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਗੁਆਰ, ਜਵਾਰ, ਕਪਾਹ, ਕਮਾਦ ਆਦਿ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਕਣਕ, ਜੌਂ, ਸਰੋਂ, ਤੋੜੀਆਂ, ਛੋਲੇ ਆਦਿ ਫਸਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੱਟ ਦਿਨ ਭਰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਸਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ

Zee foods IIc

ਜੀ ਫੂਡ ਐਲ. ਐਲ. ਸੀ. ਵੱਲੋਂ
ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਫਲੇਵਰ ਵਿਚ
ਕੁਲਫੀਆਂ ਅਤੇ ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਪੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ- ਅਕਰਮ ਖਾਨ (ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ)

1 (510) 453-1757

Cosmetic & Family Dentistry

UPPAL DENTAL CARE

50 % Discount for Cash Patients

INVISALIGN

Call for Details

Straighten Teeth
Without Wires

Charanjit S Uppal
D.D.S.

FREE TEETH WHITENING WITH PAID EXAM,
X-RAY & CLEANING.
YOUR INSURANCE USUALLY COVER THESE SERVICES

Laser Treatment
Lumineers/Veneers
Dentures & Partials
Root Canals
Bad Breath
Cosmetic Dentistry
Crowns & Bridges
Tooth Extraction
Gum Treatment

1191 W Tennyson Rd. # 4,
Hayward. (CA) 94544
510-786-1780

www.uppal dental.com

Strictly Maintained
Sterilization Standards
Most Insurance
Plans Accepted

1750 CLEAR LAKE AVE
Milpitas, CA 95035
408-942-4400

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ
ਦਾ ਸ਼ਬਤੋਂ ਗਿਲਾਤੇ
ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538

510-773-8810

Quick Lube
& Smog

We rent
U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd
Hayward, CA 94544

**PH 510-757-6775
FAX 510-292-0330**

PREET FABRICS & APPLIANCE

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੈਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ,
ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲੱਹਿੰਗ ਅਤੇ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚੱਲੇ
ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਾਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੇ, ਰੁਮਾਲੇ ਤੇ
ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER BOTH FABRICS & APPLIANCES

**APPLIANCES & LUGGAGE CROSS,
PARKER PENS, OSTER BLENDERS**

Watches (Seiko, Citizen & Swistar)

Shavers & Trimmers

Cellular Phones

Onkar Singh Saini

5156 Mowry AVE. Fremont. CA 94538

Tel- 510-797-7111

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Fish Pakora

ਮੱਛੀ ਪਕੋਂਡੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਭੁ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਮੂਨ ਤੇ ਵਿਆਹ
ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Paul 510-978-7170

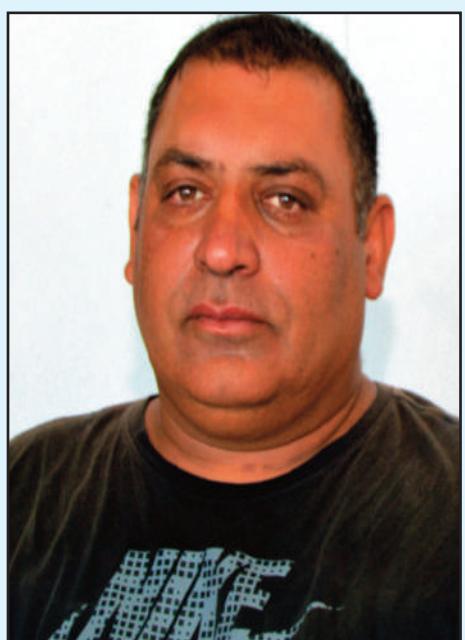
Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਆਨ ਕੁਝੀਨ (ਹੈਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812
www.moonindiancuisine.net

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ
ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
ਸੇਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਵਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

Darshan Aujla

510-750-6116

1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644

510-538-2983

*New Introducing
Chaat Corner*

Raja King of Sweets Now Presents

Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

• BHEL PAPDI CHAAT   • FALUDA KULFI
 • GOL GAPPY (PANI PURI)   • KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

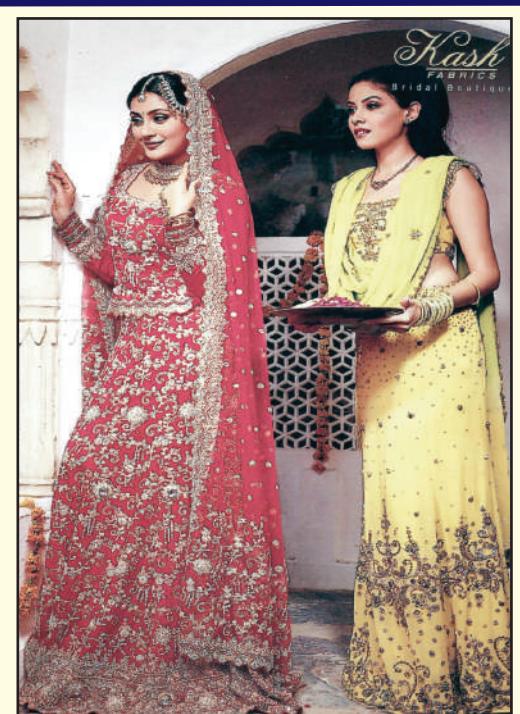
Phone : (510) 489-9100

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ

1. Wedding Lehngas
  2. Mens wear-shervani
  3. Kurte Pajame
  4. Sharara Suits.
  5. Patiala. Suits.
  6. pression stove jewelery
  7. kids wear
  8. Turbans (paggan). 80 colors
1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹੌਂਗੇ
  2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
  3. ਕੁੜੜੇ ਪਜਾਮੇ
  4. ਸ਼ਰਾਰਾ ਸੂਟ
  5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
  6. ਗਹਿਣੇ
  7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
  - 80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

**Kashmir Singh Dhugga
Gurjeet kaur Dhugga**

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS
29576 Mission Blvd
Hayward, CA 94544
510-538-1138

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਹੱਡੀਆਂ

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮਦਾਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਚਾਲੇ, ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾਲ ਹੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਥੋੜੀਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਚੁਹਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨਾਂ 'ਚ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਾਲੇ

ਚੁਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ 24 ਫੀਸਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੀਮਰ ਤੇ ਸਪਾਈਨਲ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਸਥਿਤ ਸਪੰਜ ਵਰਗੀਆਂ ਟੈਂਬਿਊਲਰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੋਟਾਈ 'ਚ 18 ਫੀਸਦ ਕਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਚੁਹਿਆਂ ਨੂੰ ਐਂਜੀਓਟੈਨਸਿਨ-ਦੂਜੀ ਜਲਸੇਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਅਮਰੀਕਨ ਹਾਰਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੈਸ਼ਨ 2022 ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਆਸਟੋਡੋਰੋਸਿਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਂਡਰਬਿਲਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਾਰੀਆ ਹੈਨਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਥੀਮੱਜਾ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਨਵੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸਥੀਮੱਜਾ 'ਚ ਵੱਧ ਪ੍ਰੈਂ-ਇਨਫਲਮੇਟਰੀ ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਆਸਟੋਡੋਰੋਸਿਸ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਸਟੋਡੋਰੋਸਿਸ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਬਾਅਦ 'ਚ ਨਾਜ਼ਕ ਫੈਕਰਚਰ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘੱਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਦੁੱਧ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ

ਦੁੱਧ ਮਿਹਤ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੈਲਸੀਅਮ ਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ 'ਚ ਪੋਟਸਿਅਮ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਤੇ ਖਣਿਜ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਛੂਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਨ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਡੀ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਹੱਡੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ-

ਬੀਨਸ ਖਾਓ- ਫਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ, ਸੀ, ਕੇ, ਬੀ6 ਫਾਈਬਰ, ਆਇਨ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਪੋਟਸਿਅਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੋਟਸਿਅਮ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਾਈਬਰ ਵਧਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਵੀ ਦੁੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਡਾਈਟ 'ਚ ਬੀਨਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ।

ਚਿੱਟੇ ਤਿਲ ਖਾਓ- ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਹੜੀ 'ਤੇ ਤਿਲ ਦੇ ਲੱਭ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਲਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ 'ਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਤਿਲ ਦੇ ਲੱਭ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਅਨਾਰ ਦਾ ਜੂਸ ਪੀਓ- ਅਨਾਰ 'ਚ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ, ਸੀ, ਕੇ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਕੈਲਸੀਅਮ, ਬਿਆਮਿਨ, ਰਿਬੋਫਲਵਿਨ, ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ, ਫਾਈਬਰ ਅਤੇ ਨਿਆਸੀਨ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਨਾਰ ਦਾ ਜੂਸ ਪੀਓ। ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਜੂਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਘਰ ਵਿਚ ਜੂਸ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੇਵਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤਰੇ, ਹੋਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਬਦਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਈਟ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਿਆਜ਼

ਡਾਇਬਟੀਜ਼ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਚਿਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਰਾਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2030 ਤਕ, ਸੂਗਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ 7ਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਸੂਗਰ ਦੀ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਟਾਪਾ, ਗੁਰਦੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਜੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਾਈਬਰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪਿਆਜ਼ ਵੀ ਸੂਗਰ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ? ਕਈ ਅਧਿਐਨ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਜ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਫਲੋਵੋਨੋਇਡਸ (ਐਂਟੀ ਆਕਸੀਡੈਟਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ੍ਰੇਣੀ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਜ਼ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ?

ਫਾਈਬਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ

ਪਿਆਜ਼, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਾਲ ਪਿਆਜ਼, ਫਾਈਬਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਈਬਰ ਨੂੰ ਟੋਂਟਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੂਨ ਵਿਚ ਸੂਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਈਬਰ ਕਬਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੂਗਰ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਮ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਆਜ਼ ਵਿਚ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 100 ਗ੍ਰਾਮ ਲਾਲ ਪਿਆਜ਼ 'ਚ ਸਿਰਫ 8 ਗ੍ਰਾਮ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਜਲਦੀ ਮਇਟਾਬੋਲਿਡਈਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਪਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਗਰ ਖੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ।

ਗਲਾਈਸੈਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਗਲਾਈਸੈਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ ਭੋਜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਿ ਉਹ ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਹੋਣੀ ਜਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਗਲਾਈਸੈਮਿਕ ਇੰਡੈਕਸ 10 ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਢਰ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੁਰਾਕ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੀਦੇ

'ਅਨੈਵਾਇਰਨਮੈਂਟਲ ਹੈਲਬ ਇਨਸਾਈਟ' ਜਰਨਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟਾਈਪ-1 ਅਤੇ ਟਾਈਪ-2 ਸੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ੇ ਪਿਆਜ਼ ਖਾਣ ਨਾਲ ਖੂਨ ਵਿਚ ਗਲੂਕੋਜ਼ ਦਾ ਪੱਧਰ ਘੱਟ ਜਾਂ

ਵਿਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਕ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ

ਕੈਨੇਡਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੇ ਤੁਸੀਂ 10 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਹਦਾਨ ਹਨ ਤਾਂ 9 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਗਾ 'ਚ ਹੋਏਗਾ। ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਬਾਰ੍ਥੂਵੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਦੇਸ਼

ਦਮਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਜਾਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਧੀਆ ਲਾਈਫਸਟਾਈਲ ਲਈ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਾ-ਵੇਖੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਰੂਹੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਇਨ੍ਹੇ ਸਿਆਫੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਸੂਬੇ 'ਚ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਘਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਚਕਚੋਂਧ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲੰਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਈਲੈਟਸ ਸੈਂਟਰ ਖੁੱਬਾਂ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਨੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੱਠੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਾਡੇ ਕਿਨੇ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਰੋਜ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ

ਬਣ ਕੇ ਪਰਤ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਹ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਨੀਆਂ ਹੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਈਆਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਫਲਾਈ ਜਗ੍ਹਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਐਡਮਿਟਨ ਵਿਚ 16 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੇਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਗਏ 23 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਭਜ਼ੋਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ 24 ਸਾਲਾ ਹਰਮ-

ਵੱਕਤ ਇਕ ਆਈਲੈਟਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟਾਂ
ਹੈ, ਜੋ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਮਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ

ਪੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਘੱਟ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਈਏ
ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਦਿਭਾਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖਤ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ
ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਹੋਰ
ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰ
ਬੁਲ੍ਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਬੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ
ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਗਲਤ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਦੇ ਹਨ। ਉਹ
ਗੈਂਗਵਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਧੇ ਆਪਣੀ
ਸਾਰੀ ਉਸਰ ਦੀ ਕਾਮਾਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹੀ
ਬੱਚੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਗੁਲਤ
ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ
ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ
ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ
ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ
ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਾਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਹਰ ਸੈਂਟ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਅਨੇ
ਇਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਹੋਵੋ ਤੇ ਆਪਣੇ
ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਵੋ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਤਵੇਂ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ
ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਇੰਨਾ ਢੁਰ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਪਾਉਂਦੇ। ਸੋ, ਇੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਦਦ
ਸੋਚਣ, ਸਮਝਣ ਤੇ ਸੰਭਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹੁਕਮਰਾਨ ਤੇ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਜੇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਥੀ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਲਹੂ

ਹੈ। 'ਸੱਚੇ ਸੱਦੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਆਪੋ-
ਆਪਣੀ ਡਫਲੀ ਵਜਾ ਕੇ ਭੇਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ
ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸੰਗਤ ਤੋਂ **ਰਾਜਖੀਰ ਸਿ**
ਪੰਗਤ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਚਲਾ ਕੇ
ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਉਚ-ਨੀਚ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਨ
ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਵੱਖੋ-

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਵੱਖਰੇ-

ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਹਲ ਦੀ ਹੱਥੀ ਖੁਦ ਫੜ ਕੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸੇ
 ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹਲਾਂ ਤੇ ਸਿਆਤਾਂ
ਘ ਗਰੋਵਾਲ ਕੱਢੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਚਿਆ
 ਸ਼ਬਦ “ਪਵਣੁ ਗੁਰੁ ਪਾਣੀ
 ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹੜੁ”
 ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ‘ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ’
 ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ
 ਸਰਪੁ ਬਣ ਗਈ।

ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਟਕਰਾਅ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲੱਗਣਾ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ, ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ-ਤੰਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਮਨੁਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਅਤੇ ਤਸ਼ਕਤਦਾਰ, ਦਹਿਸਤ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਵਾਨਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਹਿਦੀ ਕਸਰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮਕਾਬਲਿਆਂ, ਬੇਲਗਾਮ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੁਛ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਣਿਆਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਖੱਜਲ-ਖਆਰੀਆਂ

International **ANTI CORRUPTION** DAY

ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਧਾਮ ਤੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸ਼ਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵੀ ਉਸਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਨੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੁੱਡੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੜੀ ਹੋ ਰਹੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਆਮ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਇੱਥੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਚੀ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਨਕਲੀ ਬੀਜ, ਨਕਲੀ ਦਵਾਈਆਂ, ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸਪਰੋਆਂ ਨੇ ਛੁੱਟਾ ਕਿਸਾਨ ਲਾਗਤਾ ਮੁਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਵਿਤਨੇ ਦਾ

ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੁਟਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਲੁਟ ਪ੍ਰਤੀ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੀ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਜ਼ ਬੇਬੀਮਾਨਾਂ ਅੱਡੇ ਮਿਲਾਵਟਖੋਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਧਰਤੀ ਸੌਨਾ

ਸੀ।

ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਬੇਤਹਾਸਿਆਲੀਂ
ਛਿੜਕਾਅ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਨੇ 'ਧਰਤੀ ਮਾਂ' ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ
ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਖੇਤੀ ਹੁਣ ਲਾਹੋਵਾਂ ਪੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ
ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹ
ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਾਣ ਸੂਬਾ ਹੋਰਨਾਂ
ਸੁਥਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ।
ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵੀ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਬਣ ਗਈਆ ਰਨਾਂ
ਕੁੱਲ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੁਣ ਖੇਤੀ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ
ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ ਲਈ ਬੇਰੁਜ਼ਾਗੀ ਸਦਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ
ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭੂਗੋਲਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ
ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਨ ਵਿਚ
ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

ਸੁਬੇ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਲਗਾਤਾਰ

ਤਰ ਤ ਵੇਦਾਣ ਲਣ ਦਾ ਦੁਕਵਾਟਕ ਕਰਨ
ਬਣੇਗੀ। ਸਾਡੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ
ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ
ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਰੰਗਲੇ
ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ
ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹੱਲ
ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਯਤਨ ਕਰੀਏ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਵੀ
ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ
ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਸਮਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ
ਬਣਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਸਮੁਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ
 ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ
 ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਪੀਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰੀਬਰਾਂ
 ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ
 ਮਨਪਸੰਦ ਪੰਜਾਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ
 ਬਣਾਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ

ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਖੀਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੁਦ ਨੀਂ ਢਾਲ ਲਓ ਐਲਾਦ ਮੁਤਾਬਕ

ਜਿਉਂ ਹੀ ਮਨੁਖ ਜ਼ਿਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਪਸਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿਦਗੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦਗੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਰ ਵੀ ਐਂਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਹਕਮਰਾਨ, ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਧਨਾਦ, ਉਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਚੱਲਦੇ ਪੁਰਜੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਦਗੀ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਟਿਚ ਜਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਿਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਵਿਚ ਉਹ ਅਹੁਦਾ, ਤਾਕਤ ਤੇ ਮਹਾਰਥੀ ਹੋਣ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਦਗੀ 'ਚੋਂ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੁਜਿਆਂ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪਛਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਅਹੁਦਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਕੀ ਗਏ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਫੇਰ ਲਈਆਂ। ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦਾ ਇਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤਦ ਹੀ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾ ਲਵੇ ਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਇਹ ਪੜਾਅ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੌਤੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕੁਰਮੀ, ਤਾਕਤ, ਘੁਟੀ, ਹਰਾ ਪੈਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੇ ਸਨ। ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਜਨਾਬ ਕਹਾਉਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲੋਂ-ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਉਹ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦਾ ਇਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੱਖੇ ਕੀਤਿਆਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੌ ਤੁਹਾਂ ਦੇ ਜਿਲੇ-ਸਿਕਵੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਜਿਆਂ ਲਈ ਮਜ਼ਾਕ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚੋਂ ਅਫਸਰੀ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਫੜੂਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਫੌਜ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਜੋੜ ਲਈ ਖਤਾ ਤੋਂ ਤਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸਰਪੰਚੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਲੱਗ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਯਾਰ, ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕੰਮ ਕੀਤੇ, ਪੱਧੰਡੀ ਕੈਂਡੇ ਹੀ— ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੌਂਠੇ ਕੈਂਡੇ ਹੈਂ?’

ਖ੍ਰਿਸੀਪਲ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ

ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਨੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਫਸਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਜਿਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਐਲਾਦ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਾਲਿਆ-ਪੇਸਿਆ, ਪੜਾਇਆ-ਲਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਜੋਗਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਉਸੇ ਐਲਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਇਹਾਂ ਸੁਣਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਵਿਆਹ, ਜਾਇਦਾਦ, ਵਿਚਾਰਕ ਵਖਰੇਵਾਂ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਮਸ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸੇ

ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਲਾਦ ਵੱਲੋਂ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੰਡ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦੇ ਇਮਿਤਹਾਨ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਜਾਣਕਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਨਿਕਮੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਅਜੇ ਵੀ ਗਈ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵੀ ਹੋ ਆਇਆ ਹੈ।

ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ
ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੀ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਹੰਦੀ ਹੈ।

ਸੂਗਰ, ਬਲੱਡ ਪੈਸਰ, ਦਿਲ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੈਂਸਰ, ਅਧਰੰਗ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭਿੰਨੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪੱਲੇ ਪੈਸੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅੰਲਾਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਨੇਤੇ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਵਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਮੱਤ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਘਰ-ਘਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦੇ ਹਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਨਾ ਕੁ ਮਜ਼ਬੂਤ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਾ ਪਵੇ। ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਤਾਕਤ, ਘੰਟੀ, ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਆਦਤ, ਹਰਾ ਪੈਨ, ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਰੁਤਬੇ, ਸਲਾਮਾਂ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਹਿਸਾਸਨ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਓ। ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਆਪਣਾ ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਸੰਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਓ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਓ। ਆਪਣੀ ਅੰਲਾਦ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦਖਲਾਂਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਉਮਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਬੇਤ੍ਤਾ ਖਾਓ। ਜੇਕਰ ਸਿਹਤ ਸਾਬ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗੁਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਸਮਾਂ ਚੰਗਾ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਜੀਆਂ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਵੀ ਨਾ ਰੱਖੋ।

ਫੌਜ ਦੀ ਅਫਸਰੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਸਰਪੰਚ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੈਂ ਆਪਣੀ ਅਫਸਰੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਣਾ॥” ਸਾਡੇ ਸਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਅਫਸਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉਹ ਘਰ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ? ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ
ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹਗ ਪੈਨ, ਹੁਕਮ ਅਤੇ
ਘੰਟੀ ਸਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਇਂਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਐਲਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹੀ ਐਲਾਦ ਬੁਰਾ
ਵਰਤਾਅ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਸ ਪਤਨੀ ਨਾਲ
ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਉਸ
ਐਲਾਦ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਖੀਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਗੁਜਰਨਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਸੀਅ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ
ਨੂੰ ਐਲਾਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲ ਲਓ। ਜੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਸੌਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ
ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਐਲਾਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ
ਬੰਦੇ ਦਾ ਰੱਖ ਹੀ ਰਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਬੰਦਾ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ
ਚਿਮਾਨੀ ਦਾ ਸਿਵਾਕ ਕੱਢ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਐਲਾਦ ਬਿਲਾਜ਼

ਅਮੀਰ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਕੁੱਲ ਕੇ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸਮਾਜ

ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਉਰੋ (ਅਟਿਨਅਲ ਡਾਇਮਡ
ਈਚੋਰਦਸ ਭੁਰਾਈ-ਐਨਸੀਆਰਬੀ) ਅਨੁਸਾਰ 2021
ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਸਤਨ 86 ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਬਰ-
ਜ਼ਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਗਲ ਘੁੱਲਵੇਂ ਜ਼ਲਮ, ਤਸੱਦੂਦ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਦਾ
ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਵਾ ਹੈ।

ਮਰਦ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਚ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਔਰਤਾਂ
 ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਵਿਡਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਕਾਰਨ
 ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ-
 ਚਿਚਾਰਕ ਪਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ
 ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸ੍ਰੋਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਉਣ
 ਲਈ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ
 ਸਾਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਤ-ਪਾਤਾਂ
 ਅਤੇ ਔਰਤ-ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਗੁੱਚ ਸਮਹਿਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਤਕਾਲਿਕ

ਕਹਿਰ ਵੀ ਢਾਹਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੰਡਾ ਜੰਮਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਕਾਰਨ ਲੱਖਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੰਡਪ੍ਰਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਜਰਜਰੇ ਵਿੰਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਵਿੰਦਿਅਕ ਮਾਹੌਲ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬਹਾਗੀ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ, ਫਿਰਕਾਪਸਤੀ,

ਕੁਆਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ
ਇਸ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ
ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਕੁਕੜੀ ਪਰੰਪਰਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ
ਸੇਸ਼ਨਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਤੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤ
ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਾਜ ਜਾ-
ਪਾਡ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਵਿਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਵਿਚ
ਗਿਆ ਕੋਸ਼ਿਆ ਹੈ।

ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮੇ ਹੋਏ ਹਾਂ; ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਅਤੇ
ਅਮਲ ਘੱਟਾ।

ਭਾਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਵਾਇਤਿਆਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਬਹੁਤ
ਸਾਰੀਆਂ ਰਵਾਇਤਿਆਂ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ
ਕਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਬੂਨ੍ਹ ਹੋਵੇਂ ਵਜੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ।
ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਈਜਾਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਟੁੱਟ-ਟੱਜ਼
ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੇ ਖਲਾਅ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਮਜ਼ਹਬ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ
ਬੁਨਿਆਦਪ੍ਰਸਤੀ/ਮੁੱਢਪ੍ਰਸਤੀ (ਇਲਿਗੋਸ਼ੁਨਦਾਮਮਣ-
ਟਾਲਿਸਮ) ਨੇ ਬਤਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਆ-
ਪਾਕਿਨਾ ਮੁਕੋ ਜਾਪੀਤਾਨੀ ਕਟਾਬਿਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛਾਂ ਕੇ

ਧਨ-ਦੌਲਤ ਤੇ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਿਆਸਤ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਅਸਾਵਾਂ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜਬਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਜਮੁਹੂਰੀਅਤ (ਚਿਅਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ) ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਤਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਪਕ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਆਪਾਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੁਕਰੇਨ ਦੀ ਰਸੀ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਖਦੇੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਖਾਰਖੀਵ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੂਸੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 8 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੱਕ ਫੌਜੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ

ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਲੰਘੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ 20 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ
ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਜ਼ਜੁਮ ਅਤੇ ਕੁਪੀਆਂਸਕ ਇਲਾਕੇ ਸਨ। ਰੂਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਉਲੇਕਸੀ ਰੇਝਨੀਕੋਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਤਜੀਹ ਖਾਰਖੀਵ

ਜਬਰਦਸਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਰੁਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਟਾਲੀ ਗਾਂਚੇਵ ਨੇ ਰੁਸੀ ਟੀਵੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ
ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਤਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਉਤੇ
ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਸੀ ਸਰਹੱਦ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ
ਲਿਆ ਹੈ।

ਮੁਕਰੇਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 3,000 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਕਰੇਨ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਉੱਤਰੀ-ਪੁਰਬੀ

ਖੇਤ ਸਨ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਯੂਕਰੇਨ ਫੌਜ ਨੇ 500 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਰੂਸ ਦੇ ਸਮੱਚੇ ਸੁਚਾਲਨ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਲਈ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ" ਹੋਵੇਗਾ। ਕ੍ਰੇਮਲਿਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿੱਚ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਉਦੇਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ "ਜਦੋਂ-ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ" ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਰੂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਿਕਿਆਂ 'ਚ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆ।

ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਮੜ ਸੰਗਠਿਤ" ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਰਸ ਉਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਪਏ ਝਟਕਿਆ
ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ
ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਲਜਾਮ ਹੈ। ਉਧਰ ਮੌਸਕੇ ਨੂੰ
ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨਾਈਲ ਹਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ
ਲੜੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਸਲੀ ਗੁੱਲ ਹੋ
ਗਈ। ਬਿਸਲੀ ਗੁੱਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਖਾਰਬੀ ਅਤੇ ਦੋਨੇਤਸ਼ਾਹ
ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ। ਖਾਰਬੀ ਦੇ
ਮੇਆਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਣ ਸਿੱਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹੋਰ ਟੇਰੇਖੋਵ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯਕਰੇਨੀ ਫੌਜ

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਟਿਆਂ ਦੇ ਘਲਿਆ ਆਪਕਿਵਤਾ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ

ਅੱਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਕ ਪਸੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਸੇ ਉਹ ਉਸੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡਣ ਲਈ ਬੰਧ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁਗੋਲਿਕ ਦੂਰੀਆਂ ਘੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦੂਰੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਸਤੇ ਰਸਮੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਰੁਪੀ ਦਰੱਖਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਟੁੱਟ-ਛੁਟ ਕੇ ਡਿੱਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਆਂਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਸਤੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁੰਹ ਤੱਕ ਵੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰਾਣੀਆਂ-ਜੇਠਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ

ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਧਾਰਤਲ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਅੱਜ ਜਿੰਨੀ ਪੱਛਮੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਰਾਸਲ ਸਾਡੀਆਂ ਇੰਡ੍ਰਾਵਾਂ/ਲੋਤਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸਮਾਜਿਕ/ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਸੰਗ੍ਰਹ ਗਏ ਹਨ। ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨੇਤੜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਫਾਰਮੇਲਿਟੀ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਮੌਜੋਲੇ ਹੋਰੀ ਵੀ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਟੀਵੀਵੀ। ਕੇਬਲ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਤਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮਹੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਿਜਾਡਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੁਕਲ ਠਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰ ਇਤਾ ਹਾਂ
ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਟੀਵੀ।, ਕੇਬਲ ਅਤੇ
ਮੋਬਾਈਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਕੋਈ
ਆ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਸਮੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ
ਫਿਰ ਮੋਬਾਈਲ/ਟੀਵੀ। ਆਦਿ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਗੱਡੇ
ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਢੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ
ਪਾਹੁਣਚਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਗਲ੍ਹ
ਮੁਹੱਲੇ ਅਤੇ ਨੇਤਲੀਆਂ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ
ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ
ਮਹਿਦਲ ਅਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੇਡਦੇ ਬੱਚੇ ਸਮਾਜਿਕ
ਪਿਆਰ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਨਮਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਨ

ਅੰਨਾਈ ਏ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ
ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ - ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ (ਐਨਾਆਈ) ਨੇ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਜੜੇ ਵੱਡੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਸਣੇ ਲਗਭਗ 50 ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਐਨਾਆਈ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਲੀ, ਹਿਮਾਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦਬਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਨਾਆਈ ਵਲੋਂ ਅਚਾਨਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਤਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗੈਂਗਸਟਰ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਜੱਗ੍ਹ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ, ਗੋਲਡੀ ਬਰਾੜ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਬੁੱਢਾ, ਗੈਂਗਸਟਰ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖਾ ਦੁਨੇਕੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਐਨਾਆਈ ਵਲੋਂ ਤਾਬਤੱਤ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧੀਨ ਦੋਰਾਹਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਐਨਾਆਈ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਛਾਪੇ ਦਿੱਲੀ, ਐਨਾਸੀਆਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਐਨਾਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਦਾ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਐਨਾਆਈ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨੀਰਜ ਭਵਾਨਾ, ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਅਤੇ ਤਾਜਪੁਰੀਆ ਗੈਂਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਕਈ ਗ੍ਰਿਡਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿੱਧੂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸੂਟਰ ਦੀਪਕ ਮੁੰਡੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਜੋ ਨੇਪਾਲ ਭੜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਭਾਰਤ-ਨੇਪਾਲ ਬਾਰਡਰ 'ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਡਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪਰਦਾਫਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਐਂਟੀ ਗੈਂਗਸਟਰ ਟਾਸਕ ਫੌਰਸ (ਏ।ਜੀ।ਟੀ।ਐਂਡ) ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ ਐਨਾਆਈ ਨੇ ਅੱਜ ਗਾਇਕ ਸਿੱਧੂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਧੂ ਮੁਸੇਵਾਲਾ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀਆਂ ਲਿੱਕ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਜੱਗ੍ਹ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਤਲਾਸੀ ਮੁਹਿਮ ਐਨਾਆਈ। ਦੀ ਟੀਮ 2 ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਇੱਕ ਪੈਨ ਡਾਬੀਵ, ਬੈਂਕ ਡਿਟੋਲ, ਅਤੇ ਕਾਗਜਾਤ ਜੱਗ੍ਹ ਭਗਵਾਨਪੁਰੀਆ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੈਨ ਸਿਸਟਮ ਪੈਂਡੋ ਪੱਤਰਕਾਂ ਸ਼ਾਮ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਿਆਂ ਗੈਂਗਸਟਰ ਦੋਵਾਂ

ਤਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈਆਂ/ਝਗੜੇ ਵੀ ਆਮ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕਰੋ।

ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਤੇ ਘੁਮੰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੱਖਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਕੱਚ ਦੇ ਪਿਆਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਸਫੈਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਆਰ, ਲਾਡ, ਮਲਹਾਰ, ਮਿਲਣਾ-ਗਿਲਣਾ ਸਭ ਜਿਵੇਂ ਕਾਢੁਰ ਬਣ ਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਾਂ ਹਰ ਮੁੱਖ 'ਚ ਲੋਕ ਵਿਖਾਵਾ ਤੇ ਬੋਪਰਵਾਹੀ ਹਾਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਿਹਰ ਘੋਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਸੀਵੀਆਂ ਤੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਉਹ ਖਿਲਰ ਗਏ ਹਨ/ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਨਾਨਾ-ਨਾਨੀ, ਜਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਸਰਵੇ-ਸਰਵਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਅੱਜ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਣਗੌਲੇ ਪਾਣੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਾਅਵੇਂ ਕਰਦੇ ਫਿਰੀਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੰਦਰਗਮਾ ਤਕ ਜਾ ਪੁੱਜੇ ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਵਰਗਾ ਰਿਬੋਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਿਜਾਇਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ,

ਕਿਸ ਦਾ ਲੜ ਪ ਜਾਵ। ਭਾਵੁੰ ਮੁਸਾਕਲ ਕਈ ਨ
ਵੀ ਆਵੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ
ਲਈ ਰਿਸਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ
ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਿਉਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਖਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਚੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁੱਖ
ਮਿਲੇਗਾ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਂਤੀ ਮਿਲੇਗੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਕੱਲਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਜਾਪਣਗੇ। ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾਡੇ

ਵਿਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਮਲਾ

ਸਮਾਜਿਕ ਮਿਲਣ-ਗਿਲਣ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਿਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਹਮਲਾ ਭੇਤਿਕ ਵਸਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਦੀਆਂ ਹੀ ਵਸਤਾਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਕ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤਕ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਬਸ, ਕਮਾਊਣ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਲੋਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸਨ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਬਣੀ ਅਤੇ ਬਚੀ ਰਹੀ।

- ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਸਵਦੇਸ਼ੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਈ ਮੁਲਕ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅੱਜ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਨਅਤੀ ਯੁੱਗ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਲੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਜੀ ਜੀਵਨ, ਜਥੇਂਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਆਕਾਰ ਦੇਣ 'ਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੀ ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਵਾਕਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹਾਂ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਮੰਚਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਾਂ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੂਚਨਾ ਮੁੱਦਿਆ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ 'ਚ
ਡਿਜੀਟਲ ਕਮਿਊਨਿਕੇਸ਼ਨ ਚੈਨਲ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ 'ਚ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਮੰਚ ਦੀ
ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੇ
ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ
ਨਾਲ ਸੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਮੰਚਾਂ
ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਕੇ 'ਚ ਲੰਬਾ ਸਫਰ ਤੈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ
ਜਨਤਾ ਤਕ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ, ਖਬਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ
ਕਰਨ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੁੜਨ ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ
ਅਜਿਹੇ ਮੰਚ ਢੁੱਕਵੇਂ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ
ਰੋਜ਼ਮੌਰਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ
'ਚ ਇਹ ਮੰਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕੰਟਰੋਲ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ ਤੇ ਅਣਉਂਚਿਤ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ
ਸਪਲਾਈ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸੋਸਲ
ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਮੰਚ ਡਾਟਾ ਕੰਟੈਂਟ ਤੇ ਸੁੱਚਨਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ
ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਾਧਿਅਮ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੰਚਾਂ ਦੀ
ਮਾਲਕੀ ਨਿਜੀ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਯੂਜ਼ਰਜ਼
ਦੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ,
ਜਾਤੀ, ਲਿੰਗ, ਧਰਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀਆਂ
ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੰਚ ਆਪਣੇ ਮੂਲ
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇਸ਼
ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਡਾਟਾ ਤਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ
ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਚਾਰੇ ਉਹ ਡਾਟਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ
ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ
ਸੰਯਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸੱਚਿਆ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ

ਜੇ ਰਾਤਾਂ ਨਾ ਹੀਜ਼
ਉਸ ਦਿਨ ਮੌਸਮ ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਸੀ। ਚੇਤਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ
ਤੇ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਦੇ ਠੰਡੇ-ਮਿਠੇ ਦਿਨ। ਪੱਟ ਦੇ ਲੱਛੇ ਵਰਗੀ
ਕੂਲੀ-ਕੂਲੀ ਧੁੱਪ ਨਿਕਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਧੂ-ਮਾਖਿਓਂ ਭਰੀ
ਮਸਤ ਹਵਾ ਮੰਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸਲ ਹੋ ਕੇ ਪਏ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਵੀ ਉਠ ਕੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਹੋਲਾਸੇਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।
ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਢੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦੇ
ਤੇ ਮਟਰ ਗਸਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਜੀ ਆਪਣੀ
ਹੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਗੁਣਗੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਛਾਪਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀ ਸੀ।
ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ
ਰਹੀ ਸੀ ‘ਜੇ ਰਾਤਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਨੀਲੇ ਗਗਨ ਵਿਚ
ਮੇਲੇ ਨਾ ਲੱਗਦੇ ਹਸੀਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ। ਚੰਨ ਕਦੇ ਬਣਦਾ ਨਾ
ਅਰਸਾਂ ਦਾ ਲਾਤਾ, ਬਰਾਤੀ ਨਾ ਬਣਦੇ ਇਹ ਤੁੰਡ
ਤਾਤਿਆਂ ਦੇ।’

ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਕਾਪੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਰੋ-ਪਰੇ ਹੋਇਆਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਚੋਰੀਓਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਸਾਂ। ਅਫਸੋਸ! ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਂਭਣਯੋਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਤੇ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਕਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਾਥੋਂ ਅਨਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਵੇਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਛੱਟੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲੋਂ ਤੁਰੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਾਂ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕੁਲੀਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਦੇਖੋ! ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗ ! ਦਿਨ ਤੋਂ ਰਾਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਤ ਤੋਂ ਫਿਰ ਦਿਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਇਹੀ ਚੱਕਰ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸਦੀਆਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਾਂ ਭੁਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦਾ ਚੱਕਰ ਕੀ ਹੈ?” ਮੈਂ ਹੱਸਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਰੱਖ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘੜੀ-ਪਲ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਨੇ ਚੌਵੀ ਦੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਿਆ ਕਰਨਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਈਨ੍ਹਾਂ ਨਾਨ ਸਟਾਪ ਮਸੀਨਾਂ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।” ਚਲੋ ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਹਾਸੇ ਭਾਣੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪਰ ਜੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚੀਏ ਕਿ ਜੇ

ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਉਪਕਰਨ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਗਲ, ਫੇਸਬੁੱਕ, ਐਪਲ ਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਮੱਖ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਢਾਟਾ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਕੈਟ ਅਮਰੀਕਾ ਐਕਟ, 2007 ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ 'ਚ ਸਾਮਿਲ ਮੋਹਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਕਰੀਬ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤਕ, ਜਦੋਂ ਤਕ

ਸਿਰਜਨਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਜ਼ਵਾਬਦੇਹੀ
 ਤੈਂਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ
ਸਰਕਾਰ ਤਕ ਵੀ ਭਾਰਤੀ
 ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਆਸਾਨ ਹੋ
 ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਦੀ
 ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ
 ਤਹਿਤ ਆਉਣਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਅਜਿਹਾ
 ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਸ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਾਬਿਤ ਸੱਸਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ
ਸਾਈਟਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਰਤੋਂਕਾਰਾਂ

ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ 321 ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਪਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨਿਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਐਪ ਇਨ੍ਡੋਸ਼ਨ ਚੇਲੈਜ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਤਕਨੀਕੀ ਉਦੀਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਐਪਸ ਡਿਜਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ 'ਚ ਕਈ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਤਕਨੀਕ ਜ਼ਰੀਏ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਵਕਤ ਵੀ ਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕੁ ਜਿਹੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਮ ਦਿਖਾਇਆ।

ਐਂਚਾਂਸੀਬੀਸੀ ਗਲੋਬਲ ਰਿਸਰਚ ਅਨੁਸਾਰ
ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਟਾਰਟਅਪ
ਖੇਤਰ 'ਚ ਕਰੀਬ 4178 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕੱਲੇ 2020 'ਚ ਲਗਭਗ 95
ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਿ ਸਟੇਟ
ਆਫ ਸਮਾਲ ਬਿਜਨੈੱਸ' ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਫੇਸਬੁੱਕ,
ਆਰਗੋਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਕੋਨਾਮਿਕ ਕੋਆਪਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ
ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ (ਓਈਸੀਡੀ) ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦਰਮਿਆਨ
ਸਾਂਝਾ ਸਰਵੇਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ
ਕਿ ਫੇਸਬੁੱਕ ਇੰਡੀਆ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ 51 ਫੀਸਦੀ ਛੋਟੇ
ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਚੌਬਾਈ
ਵਿਕਰੀ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਕਰੀਬ
ਛੇ ਕਰੋੜ ਛੋਟੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਨ। ਸਵਦੇਸ਼ੀ
ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਪਣੇ
ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ
ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਲਮੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ
ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਦੇਸ਼ੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ
ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ ਕੰਪਨੀਆਂ
ਲਈ ਭਾਰਤ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ 'ਚ
9311 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ
ਜਦਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਣੀ ਕਿਤੇ ਘੱਟ
ਹੈ। ਕੇਵਲ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮੰਚ ਹੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ
ਚੰਗੀ ਪਕਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਿਆਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ
ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਕੇ
ਉਭਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ
ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਸਿੱਖਣ 'ਚ ਕਈ
ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਹੋਵਗਾ, ਜੋ ਵਾਕਈ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ
ਵਾਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਡਿਜੀਟਲ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਮੰਚ
ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹਨ।

ਵਿਸਤਾਰ ਇਕ ਰਹੱਸ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਹੁਣ ਕਈ ਦੇਸਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੇਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਣ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬੋਰਡ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਸੋਸਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਸਪਤਨ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਡਾਟਾ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਇਕੱਲੇਤਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰੇ ਡਾਟਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ

ਨੂੰ ਮੁੱਕ੍ਦਮਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਤਕਨੀਕੀ ਰੂਪ 'ਚ ਇਸ ਸਵਦੇਸ਼ੀਕਰਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹਾਂ? ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਹੈ। 2020 'ਚ ਚਿੰਨ ਨਾਲ ਡਣਾ ਦਰਮਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਨਿਜਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਦਿਆਂ ਟਿਕੋਨਕ, ਸੋਅਰਇਟ ਤੇ ਵੈਰੈਟ ਜਿਹੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਸਮੇਤ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਪਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਜੇ ਰਾਤਾਂ ਨਾ ਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਨਾ ਹੀਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇਹ ਹੁਸੀਨ ਕਲਾਰੇ

ਰਾਤਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ
ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ! ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਤੇ
ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਾਸਤੇ ਦਿਨ-ਤਾਰ ਦੇ ਸੌਂਕੀ ਪੰਤਿਆਂ

ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਮਾਨ

ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮੁੜ ਤੋਂ ਉਰਜਾਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਅਸੀਂ ਬਾਲਗ ਰੂਪ ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਦਿਨ ਦੇ ਰੋਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਏਨਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਵਜਨਮੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਥਾਰਾਂ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੰਟੇ ਸੌਣ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਦੀਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭੁੱਖ ਲਗਣ ਕਾਰਨ ਦਿਨ-ਨਾਤ ਦੀ ਬੋਝੁਕਿਹੀ ਨੀਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭੁਲੇ-ਭਕੇ ਰਾਹੀਂਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਨੀਆ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹੜਾ ਮਨੁਖ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜਲੋਅ ਵਿਚ ਚਮਕਦੇ ਹੋਏ ਚੰਦਰਮਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ! ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਤਾਂ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਬਿਸਤਰਿਗਿਆਂ 'ਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਡ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਸੁਰਿਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ “ਚੰਨ ਕਿਬਿੰਗ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਆ ਈ ਰਾਤ ਵੇ, ਮੈਂਡਾ ਜੀਆ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਵਾਸ ਵੇ।” ਰਾਤ ਭਰ ਘਰ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਦੇ ਫਿਕਰਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਬੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਵੀ

ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਕੁਆਰੀਆਂ-ਵਿਆਹੀਆਂ ਧੀਆਂ ਰੱਖਤ
ਪੁੰਨਿਆ ਤਕ ਨੱਚਦੀਆਂ-ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੀਆਂ ਦਾ
ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ
ਕਰਵਾ ਚੌਥੇ ਵੀ ਅੱਸੂ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੁਹੇਰੇ ਪੱਖ
ਦੀ ਚੌਥੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਤਕ ਦੀ ਮੱਸਿਆ
ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼
ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ, ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਬਤੇ
ਚਾਅ ਨਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਿੱਬ ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ ਪੂਰੀ
ਰਾਤ ਵਾਸਤੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੀਵ 'ਤੇ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ
ਬਾਅਦ ਨੂੰ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਧਰੇ ਜਗਮਗ-ਜਗਮਗ ਕਰਦੇ
ਦੀਵਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੰਬਤਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ
ਕਈ ਤਿੱਬ-ਤਿਉਹਾਰ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਹੀ ਰਾਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ
ਹਨ। ਇਉਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਤੇ ਚੰਨ-ਚਾਨਣੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਸਾਡੇ
ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ
ਰਾਤਾਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਹ ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ ਤਿੱਬ-
ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਅੜਕੌਲੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਕੇ ਸਨ।

ਉਤਾਰ ਵਾ ਅਣਗਲ ਹਾ ਰਾਹ ਜਾਣ ਸਨ।
 ਖੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
 ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ
 ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਮਹਾ ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਦੁਆਲੇ
 ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਮਿੰਡ ਹੀ ਗਤੀਸੀਲ ਹੈ
 ਅਤੇ ਇਸੇ ਗਤੀਸੀਲਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਦਾ ਜਨਮ
 ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਟੁੱਟਦੇ ਤੁਰੇ ਤੇ ਚੱਲੀ ਹੋਈ
 ਆਡਿਸ਼ਨਾਂ ਵਾਂਗ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਉਲਕਾ ਪਿੰਡ ਅਸੀਂ

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜ਼ਹਾਰਭਾਟਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ
 ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ-ਉਚੀਆਂ
 ਛੱਲਾਂ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਘੋਗੇ-ਸਿੱਪੀਆਂ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਜ਼ਾਂਦੀਆਂ
 ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਸਿੱਪੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਚੇ ਮੌਤੀ ਛੁਪੇ
 ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਪਾਰ
 ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।” ਜੇ ਰਾਤਾਂ ਨਾ
 ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਹੁੰਦੀ ਧਰਤ ਬਸ ਇਕ
 ਮਿਟੀ ਦਾ ਢੇਰਾ। ਵਸਦੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਇੱਥੇ ਇਹ ਲੋਕਾਈ, ਨਾ
 ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਤੇ ਮੇਰਾ।” ਮੇਰੇ ਵੀਰੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ
 ਦੀਆਂ ਇਹ ਅਖੀਰੀ ਸਤਰਾਂ ਸਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ
 ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਕਵਿਤਾ ਹੁਣ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਵੀ
 ਵੱਡੇ ਭੁਗਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਗੁਹੀਨ
 ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੋਮੁਰਜ਼ ਟਾਪੂ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਖਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਸੁਨਹਿਰੀ ਲਹਿਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਸੁਰਖ ਕਿਨਾਰਾ ਅਤੇ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਈਰਾਨ ਦਾ ਹੋਮੁਰਜ਼ ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਖੁਬਸੂਰਤ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਕੂ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਡਿਜ਼ੀਨੀਲੈਂਡ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੱਖਣੀ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਮੁਰਜ਼ ਟਾਪੂ ਦੇ ਤੱਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਲ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਤਲਹੱਟੀ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਟੂਰ ਗਈਡ ਫਰਜ਼ਾਦ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ "ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਖੁਬਸੂਰਤ ਪਹਾੜੀ ਦਾ ਲਾਲ ਪਰਛਾਵਾਂ, ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਾਈਡ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨ੍ਹ ਬਾਰੇ

ਪਰਤਾਂ ਹੇਠ ਦੱਬੀਆਂ ਗਈਆਂ।"

ਹੰਡੂ ਵਰਗਾ ਟਾਪੂ

ਈਰਾਨ ਦੇ ਤੱਟ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ, ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਮੁਰਜ਼ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਜੇ ਆਸਮਾਨ ਤੋਂ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਹੰਡੂ ਵਰਗਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਇਸ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਲੂਣ ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਟਾਪੂ ਦੇ ਦੱਖਣੀ-ਪੱਥਰੀ ਮਿੱਟੀ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲ, ਪੀਲੇ ਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਆਰਗੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨਸਾਰ, ਸਾਲ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਡਬਲ ਬੈਂਡ ਤੌਮਸੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਵਾਦ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਤੌਮਸੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ। ਫਰਜ਼ਾਦ ਦੇ ਪਤਨੀ ਮਰੀਅਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਲਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਚੱਟਣੀ ਵਜੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਚੱਟਣੀ ਨੂੰ ਸੁਰਖ (ਲਾਲ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਡਬਲ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਉਪਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਥਾਨਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ

ਹੀ 'ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਘਾਟੀ' ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਚਟਾਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਆਕਾਰ ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੈਂਡੀਆਂ, ਫੈਂਗਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਇੱਤ ਜਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਧਰਤੀ ਅਧਿਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਟਾਪੂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਆਰਗੋਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨਸਾਰ, ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ 18,000 ਸੈਲਾਨੀ ਆਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸੀ ਇਰਸਾਦ ਸਾਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਸੋਚਿਆ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸ ਰਹੱਸਮਈ ਅਤੇ ਖਿੰਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ

ਈਰਾਨ ਦੇ ਤੱਟ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ, ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਨੀਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੋਮੁਰਜ਼ ਟਾਪੂ ਨੂੰ ਜੇ ਆਸਮਾਨ ਤੋਂ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਹੰਡੂ ਵਰਗਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਾੜ ਲੂਣ (ਨਮਕ) ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਥਰ, ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਭਰਭੁਰ ਜਵਾਲਾਮੂਖੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਲਾਲ, ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਥੇ 70 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਖਣਿਜ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 42 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਇਸ ਟਾਪੂ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਇੰਚ, ਇਸਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਕੈਥਰਿਨ ਗੋਡਾਈਨੇਵ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਬਿਊਟਿਸ਼ਨ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਧਨ ਭੂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚਲੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਨੇ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਮੇਟੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ

ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਇਹ ਪਰਤਾਂ ਖਿੰਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਜਵਾਲਾਮੂਖੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਇਸ ਰੰਗੀਨ ਭੂ-ਭਾਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਗੋਡਾਈਨੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਪਿਛਲੇ 50 ਕਰੋੜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਟੋਟਾਪੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

2019 ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਕੇਵਲ 18,000 ਸੈਲਾਨੀ ਆਏ ਹੋਮੁਰਜ਼ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਇਹ ਥਾਂ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੂਣ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤਹ ਉਪਰ ਤੈਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਲੂਣ ਚੱਟਾਨਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦਰਾਰਾਂ ਚੰਗੇ ਰਿਸਦਾ ਹਿਤ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਸਤਹ ਤੋਂ ਪੁੰਚ ਕੇ ਲੂਣ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਮੇਟੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਰਵਾਂ, ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਿਨਾਰਾ ਅਤੇ ਲੂਣ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ।

ਰੇਨਬੋ ਟਾਪੂ

ਹੋਮੁਰਜ਼ ਨੂੰ 'ਰੇਨਬੋ ਆਈਲੈਂਡ' ਭਾਵ ਇੰਦਰਧਨੂਸ਼ ਟਾਪੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਸਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਇੱਥੇ ਚਮਕਦੇ ਹੋਏ ਅਨੋਖੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕਲੋਟਰ ਪਹਾੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਲਾਲ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ 'ਗੋਲਿਕ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੈਮੇਟਾਈਟ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਟਾਪੂ ਦੀਆਂ ਜਵਾਲਾਮੂਖੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਇਨ ਆਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਰ ਹੋਰ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਕਲੋਟਰ ਪਹਾੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹਿਜ਼ੀਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਥਮ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਲੋਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਮਸਾਲੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗਣ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ, ਉਹ ਸੇਰਾਮਿਕ ਤੇ ਮੇਕਾਪ ਦਾ ਸਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਲੂਣ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਇਸ ਲਾਲ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਟਾਪੂ ਦੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਟਾਪੂ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਨਦਾਰ ਪਹਾੜ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 'ਨਮਕ ਦੇਵੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਇਸ ਪਹਾੜ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਗੁਫਾਵਾਂ ਲੂਣ ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦੇ ਥਮ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਲੋਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲੂਣ ਵਿੱਚ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਉਰਜਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਖਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਟੂਰ ਗਈਡ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੂਤੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਉਸ ਲੂਣ ਨੂੰ ਛੂਹ ਸਕਣ। ਗਈਡ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੂਣ ਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।"

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਂਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਧਰਨਿਆਂ-ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਧਰਨਿਆਂ-ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸਫਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਜਾਓ, ਇਹ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਧਰਨੇ ਜਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਂ। ਧਰਨਿਆਂ-ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਇਕਮਾਤਰ ਸਾਧਨ ਧਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਆਵਾਜਾਈ ਠੱਪ ਕਰਨਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਧਰਨੇ, ਹੁੰਦੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਅਤੇ ਠੱਪ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜਾਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਧੰਨਿਆਂ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰਸਤਿਆਂ 'ਚ ਅਟਕ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਧੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਬਣਾਈ ਸਕੀਮ ਧਰੀ-ਧਰਾਈ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨਿਆਂ ਦੀ ਤਕਰਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਕ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ

ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤਕ ਅਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਕੇਤਕ ਧਰਨੇ ਗੀ ਕਾਢੀ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ

ਹਾਲਾਤ
ਵੇਖੋ,

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ

ਟੈਕੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਧਰਨਿਆਂ, ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਗਾਊਂ ਸੁਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਾਹਨ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗੇਡੀ ਸੁਚਨਾ ਜਾਂਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਹ-ਗੀਰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਦੀ

ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਧਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ

ਜ਼ਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਬੋਨਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਗੌਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕ ਕੇ ਆਮ

ਰਾਹਗੀਰਾਂ ਲਈ ਪਰੋਸ਼ਨਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਮੰਗ ਝੱਟ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰੋਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਮਸਲਾ!

(ਸਫ਼ਾ 5 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਰਚ ਸਥਾਨਿਕ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸਟਰ ਸੈਮੂਅਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਵੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਡੇਢ਼ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ।

2011 ਤੱਕ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਹੱਿਮ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਲੰਧਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਪਾਸਟਰਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿੰਦੀ ਦੀ ਇੱਕ ਚਰਚ ਦੇ ਪਾਸਟਰ ਸੈਮੂਅਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਬਰੀ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਡੇਢ਼ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। 2011 ਤੱਕ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਰਮੀ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਲੋਕ ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 3 ਲੱਖ 48 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਿਆਦਾਤ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਰਹੋਂਦੀ ਇਲਾਕੇ ਬਟਾਲਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਮਜ਼ੀਠਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੇਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮ

ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਸ ਕੌਣ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਲੰਡਨ ਤੋਂ ਚੇਰੀ ਹੋਈ ਬੈਂਟਲੇ ਕਾਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ

(ਸਫ਼ਾ 7 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਦੁਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚਰਚ ਨੂੰ ਸਟੇਟ/ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੀ ਕੁਮਿਕਾ ਅਪਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਨੀਰਾ ਚੰਢੀਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਜੇ ਧਰਮਨਿਰਲੇਪਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਇਕ ਤਰਤੀਬਬੱਧ ਅਗਾਊਂ ਸਰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਰਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।' ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਚਰਚ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਗੱਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਦਰੀ ਤੋਂ ਪੇਪ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧਰਮਿਕ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸਿਅਤ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ, ਕੋਈ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਨੇਤ੍ਰੇ ਕਿਸੇ ਗੁਫ਼ਾ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਵਾਰਾਣਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂਬੰਧੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਟੇਟ ਅਪਣੇ ਝੁਕਾਵ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੁਕ ਲੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੱਤਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਤਰਜ਼ਮਾਨ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਧੈਰੀਬਰ ਪਿਲਾਫ਼ ਅਪਸ਼ਬਦ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਹਜ਼ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਣ ਕਿ ਕਿਸੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਦੁਨੀਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਸ਼ਨੋਗੀਆਂ - ਹਕੀਕੀ ਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਘੱਟਗਿਣਤੀਵਾਦ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪੀਤੀਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਕੋਈ ਖਾਨਾ ਜਾਂ ਬਰਫ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟਰੇਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਹਰਿਗਜ਼ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ

ਮਹਾਰਾਣੀ ਅਲਿਜ਼ਾਬੈਥ-11- ਲੰਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਦ੍ਰਿੜ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਲਈ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ

(ਸਫ਼ਾ 2 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਵਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਇਹ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੰਜਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਲੀਡਰ ਦੇ ਅਚਾਨਕ 'ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ' ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈ।

ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਰਵੈਂਈਆ

1960ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਨੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੁੱਚ ਆਸਾਨ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੈਂਡਿਲ ਫੈਮਲੀ ਨਾਂ ਦੀ ਡਾਕਾਮੈਂਟਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਉਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਖਾਣ ਖਾਂਦੇ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਟ੍ਰੀ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਅਣ ਲਿਜਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਚਰਡ ਕਾਉਂਸਟਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜਲਵੇ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਿੱਕਿਆ ਆਫ ਐਂਡਿਨਬਰਾ ਨੂੰ ਸੌਸੇਜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਲਕੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ।

1997 ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਸਿਲਵਰ ਸੁਬਲੀ ਮਨਾਈ, ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਾਣੀ ਲਈ ਲਗਾਅ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਗਰੇਟ ਬੈਚਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਮਹਿਲਾ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਕੈਂਡਲ ਅਤੇ ਬਿਪਤਾ

ਇੱਕ ਮੁਸਕਲ ਖੇਤਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਮੰਡਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਧਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਮੁਖੀ ਸਨ। ਐਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਚਰ ਦਾ ਰਵੈਂਈਆ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਟਾਈਲ ਅਜੀਬ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਖਾਸਕਰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਪਾਰਥਾਈਡ (ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ) ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਗਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼। ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

1991 ਦੇ ਖਾੜੀ ਯੂੱਧ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਗਏ। ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜੁਆਈਟ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਣੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਰਜ ਐਚ ਡਬਲੀਊ ਬ੍ਰਿਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਆਵਾਮ ਇੰਨੇ ਕੁ ਅਕਲਮੰਦ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸੰਕੇਤਵਾਦ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਬਾਇਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿੱਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਲੋਕ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 15 ਕਰੋੜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਿਮਾਨ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹਨ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਵਰਿਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਬਹੁਵਾਦ ਦਾ ਹੀ ਸਮਾਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਰਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਰਹਿੱਣ ਦਾ ਪੁਰਾ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ।

ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਧਰਵਾਸ਼ ਜਾਂ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ? ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾਵਾਦ ('ਈਲਾਹਿਜ਼ਮ') ਸਰਕਾਰੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਖਾਲਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਅੰਦਰ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਖਾਲਸੀ ਦਾ ਵਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁਤਲਕ ਨਿਆਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਮੁਸਤੇਦ ਰਹਿੱਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਹਤਰ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਮੁਸਲਿਮ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਰਾਜ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਹੀ ਧਰਮ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਟ/ਰਾਜ ਨਾਲ ਜੋ ਇਕ ਹਿੰਦੁਤਵ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਾਲੀ ਟਰੇਕਾਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

(ਸਫ਼ਾ 11 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤਦ੍ਰੀਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਵੀ ਕਾਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਚੇਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਇਹ ਕਾਰ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਇਸ ਕਾਰ ਦੇ ਸਟੇਟਸ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅ

ਹੀਰਿਆਂ 'ਚ ਮਝੁਆ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੇਰਡਲਿੰਗਿਨ

ਨੋਰਡਲਿੰਗਿਨ, ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਚਰਚ ਦੀਆਂ ਪੌਤ੍ਰੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਝ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਝ ਡਲਕਾਂ ਪਿਆ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਸੈਂਹਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਕਿਆਸ ਅਰਾਈਆਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੌਕੀਦਾਰ ਦੀ ਅਵਸ਼ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। "ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਹੀਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਮੀਨਾਰ ਹੀ ਸੁਵੀਟ ਪੱਥਰ

ਆਣ ਵੱਜਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ 26 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦਾ ਟੋਆ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਆਬਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਟੱਕਰ ਐਨੀ ਅਸਰਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਐਨਾ ਤਾਪ ਤੇ ਦਬਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਪੱਥਰ

ਬਲਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।

ਫੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੁਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਖੋਜ ਮਗਰੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਦਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ।

ਤਾਂ ਸਟੇਫਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਬਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਲਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਮਸਾਲੇ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਾਣਕਾਂ ਦੀ ਐਨੀ ਮਿਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੇ ਨਮੂਨੇ ਭਰਨ ਪੁਲਾਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ

ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਥਰ 'ਚ ਨਿੱਕੇ ਹੀਰੇ ਹਨ ਜੀ। ਜਨਾਬ ਖੁਸ਼ਨੀਬੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹੇ ਨਿੱਕੇ ਹਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੀਨਾਰ ਕਰੋਂ ਦਾ ਡੇਗ ਲੈਂਦੇ" ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੀਰਿਆਂ ਵਰਗੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਚਮਕ ਉਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸੀ ਗੱਲ ਸੌਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ।

ਅੰਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਉਸਤਿਆ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ

ਜਦੋਂ ਸੁਰੂ-ਸੁਰੂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਪੱਥਰ ਦੀ ਉਹ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ਾਮਰ ਹੀਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਜੋ ਪੂਰੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ 9ਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਾ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। 25 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਂਕਿਟ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ 1 ਕਿਲੋ ਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦਾ ਇਹ ਪਿੰਡ ਐਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ

ਨਾਲ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਇੰਕਲੋਤਾ ਹੀਰਿਆਂ ਜਤਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਤਪੀਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਅੰਜਾਣ ਰਹੇ ਨਿਵਾਸੀ

ਇਹ ਹੀਰੇ ਐਨੇ ਮਹੀਨ ਹਨ ਕਿ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆਂ ਮੁਸਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਗਰ ਕਿਸੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੇ ਮੁਹਾਣੇ 'ਤੇ ਆਬਾਦ ਹੈ ਪਰ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅੰਜਾਣ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਸਿੰਦੇ ਰੋਸਵਿਧਾ ਫੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਫਸੀਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਉਸੇ ਉਲਕਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1960 ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਸਰੀਰੀ ਭੂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਯੂਗੇਨ ਸੁਮੇਕਰ ਤੇ ਐਡਵਰਡ ਚਾਓ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਕ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਥਾਂ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਵਾਲੀ ਸਰਤ ਪੁਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ

ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ 72,000 ਟਨ ਹੀਰੇ

ਦੋਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸਥਾਨਕ ਬੁਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਅੰਜਾਜਾ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ 72,000 ਟਨ ਹੀਰੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਵੀਟ ਪੱਥਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਐਨੇ ਮਾਣਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਸਰਦੀ ਦੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਚਰਚ ਦੀਆਂ ਪੌਤੀਆਂ ਉਤਰਿਆਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੈਂ ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਫਸੀਲ ਕਰਕੇ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਹਾਂ ਜਦ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਬੱਦਲਾਂ ਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹੀਰੇ ਢਲਕਣ ਲਗਦੇ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚਲਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ

16 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਬਣਿਆ 6 ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਮੀਟਰੋਇਟ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੁਵੀਟ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਭੂ ਵਿਗਿਆਨੀ

ਇਥੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਾਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਚਭਾ ਨਹੀਂ

ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਰਚ ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਧਾਰਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਸਟੇਫਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬੇਮਤਲਬ ਹੈ। ਲੋਕ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਹਨ ਕਿ ਆਖਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਐਨੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਕੀ ਲੱਭਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹੀਰੇ ਢਲਕਣ ਲਗਦੇ।

ਅੰਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਬਦਲੇਗੀ"? ਇਹ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅੰਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਫੁਲ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਲਗਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ, ਨੌਰਡਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ (ਨਾਰਵੇ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਸਵੀਡਨ, ਫਿਨਲੈਂਡ ਅਤੇ ਏਸਾਈਸਲੈਂਡ) ਨੂੰ ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਥੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਾਬਰ ਵੰਡ ਹੈ?" ਥੋਜਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਮੁਤਾਬਕ ਵੱਖਰੀ ਰੈਂਕਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਵੇਲੇ, ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਲਗਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਤਾਜਾ ਅੰਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇਵੇਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ (ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਕਾਸੀਲੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਸਤ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਪਤਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਬਾਬਰ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਣਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇੱਥੋਂ ਤੋਂ ਕੱਕ ਕਿ ਲਿੰਗ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 80% ਤੱਕ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਪਰਤਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੱਟਿਆਂ ਦਾ 7612% ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਏਸੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸ਼ਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਜਿਥਾਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਡੀ ਵੀ 80% ਤੱਕ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਪਰਤਾਂ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੱਟਿਆਂ ਦਾ 7612% ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ

MISSION PEAK BROKERS, INC.

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

**Acquisition and Financing
of Commercial Real Estate.**

**GET TOP
DOLLAR\$**

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

**CALL
TODAY
(510) 490-9705**

hrsidhu@gmail.com
www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114
Broker Lic # 01792260

